

Márton napi vígasságok

Hangos ismeretterjesztő cikk

(A hanganyag itt található: https://varazsbetu.hu/mesetar/marton_napi_vigassagok)

November 11-én a naptár szerint a Mártonok ünneplik névnapjukat. Szent Márton napja valaha az óév utolsó ünnepe volt.

Ezt a napot tartották az emberek a tél kezdetének. Ezen a napon zárultak le a mezőgazdasági munkák, amelyek áprilisban, Szent György napján kezdődtek. Ekkorra már hordókba került az újbor, beszákták a kamrákba a lisztet, a betakarított terményt. Ilyenkor terelték be a tavasztól ősziig szabadban legeltetett állatokat, amelyek aztán az istállóban teleltek át. A pásztorok végigjárták az állatok gazdáinak házait, köszöntőt mondtak, cserébe pedig ajándékokat kaptak. Elszámoltak uraiknak a jobbágyok, felfogadták az új pásztorokat. A házasemberek a disznótorokra, a kisgyermek pedig a tél örömeire készülődtek, mert a népi hagyomány úgy tartja, rendszerint ilyenkor esik le az első hó. Ez a téli időszak a Katalin-napig tartó kisleányokkal végződött.

Márton napján kóstolták meg az emberek az újbor és vágták le először a tömött libákat.

A szokásokhoz persze különféle hiedelmek is párosultak. Országszerte lakomákat rendeztek, hogy egész esztendőben bőven ehessenek, ihassanak. Úgy tartották, minél többet isznak, annál több erőt és egészséget isznak magukba. „Aki Márton napon libát nem eszik, egész éven át éheznek” – tartották. A liba csontjából pedig az időjárásra következtettek: ha a liba csontja fehér és hosszú, akkor havas lesz a tél, ha viszont barna és rövid, akkor sáros. Az aznapi időből is jósltak: „Ha Márton fehér lovon jön, enyhe tél, ha barnán, akkor kemény tél várható.”

Szent Márton, akinek nevéhez ez a jeles nap kötődik, 316-ban Savaria külvárosában született egy római tribunus fiaként. 18 éves korában apja kívánságára a légio katonája lett. Nem csak vitézségével tűnt ki, hanem jóságával, a betegek és a szegények iránti részvételével is. A legenda szerint egyszer Amiens városkapujánál télen megpillantott egy didergő koldust, ő annyira megsánta, hogy köpönyegét levette, kettéhasította, és a felét odaadta a szűkölködőnek. Ezután éjjel álmában megjelent neki Jézus, és tudomására hozta, hogy koldus alakjában vele tett jót. A látomás hatására tizenhét éves korában megkeresztelkedett, s húszévesen elhagyta a katonai pályát. Poitiers püspökéhez, Szent Hilariushoz csatlakozott, aki rövidesen kisebb egyházi méltósággá nevezte ki. Ezután hazatért, hogy otthonában a keresztény hitet terjessze. Később visszatért a franciaországi Poitiers-be, ahol kolostort alapított. 371 körül a nép és a papság Tours püspökévé választotta. Márton nem vágyott a püspöki rangra. Ő nem vágyott népszerűsége, inkább remete szeretett volna lenni, ezért elbújt rajongói elől. A kitartó polgárok azonban mindenfelé keresték. Márton végül a libák közé menekült az istállóba. Ahogyan a libák meghallották a tömeg közeledését, gágogni kezdtek. Erre az emberek kinyitották az istállóajtót, és ott találták a rejtőzködő püspök-jelöltet. Így árulták el a libák Márton rejtekhelyét. Ő pedig kénytelen volt belenyugodni a közakaratra, s a libák közbenjárásával elfogadta a püspöki széket.

Mint püspök továbbra is szigorú, önmegtartóztató életet élt, ő építette a város első keresztény kápolnáit. A hagyományok szerint emberszeretete, jósága, irgalmassága, egyszerűsége, igazságossága, és kiváló szónoki képességei nagyon népszerűvé tették.

Ahogy sok más ünnep, a Márton-nap is többféle hagyományból táplálkozik, több népnél is jelen van. Erre a napra esett a germánok hálaadó ünnepe a jó termésért, akik ebből az alkalomból többnyire libaáldozatot mutattak be az isteneknek. Hitük szerint ilyenkor Wotan fehér lovon átlovagolt a vidéken, s nyomában mindenkinek bőséges ennivaló jutott az asztalára, amit az elkövetkezendő év kedvező előjelének tekintettek.

A rómaiaknál ezen a napon Aesculapius ünnepe volt, amikor libát tálaltak fel az asztalra. Aesculapiust az orvostudomány, a megújuló élet isteneként tisztelték, ezért áldoztak neki

az evés-ivás örömeinek adózók.

(A hanganyag itt található: https://varazsbetu.hu/mesetar/marton_napi_vigassagok)